

УДК 81'243:004

*Любов Петриця, старший викладач кафедри практики англійської мови
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Статтю присвячено визначенню сучасних підходів до організації самостійної роботи студентів педагогічних навчальних закладів, яку розглянуто як один із видів навчально-пізнавальної діяльності, орієнтований на загальноосвітню та професійну підготовку під керівництвом викладача. Розглянуто використання новітніх інформаційних технологій для організації самостійної роботи студентів під час вивчення іноземної мови.

Ключові слова: самостійна робота, інформаційні технології, новітні підходи, ефективне використання, творчі здібності, навчальна діяльність, інтерактивне спілкування.

Літ. 9.

*Любовь Петриця, старший преподаватель кафедры практики английского языка
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко*

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПО ІНОЗЕМНОМУ ЯЗЫКУ С ІСПОЛЬЗОВАНИЕМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Статья посвящена определению современных подходов к организации самостоятельной работы студентов педагогических вузов, которую рассматриваем как один из видов учебно-познавательной деятельности, ориентированный на общеобразовательную и профессиональную подготовку под руководством преподавателя. Рассматривается использование новых информационных технологий для организации самостоятельной работы студентов при изучении иностранных языков.

Ключевые слова: самостоятельная работа, информационные технологии, новые подходы, эффективное использование, творческие способности, учебная деятельность, интерактивное общение.

*Lubov Petrytsya, Senior Lecturer of Practice English Department
Drohobych State Pedagogical University by I. Franko*

INDIVIDUAL STUDY THE FOREIGN LANGUAGE OF THE STUDENTS WITH USING INFORMATION TECHNOLOGIES

The article is devoted to defining modern approaches to organizing individual study of the students of pedagogical educational establishments, which is observed as of the kinds of learning activity oriented on professional lecturer. Considered the using of new information technology for organizing the students' individual study foreign languages.

Keywords: individual study, information technology, new approaches, effective, creativity, training activities, interactive communication.

Актуальність теми та постановка проблеми. Основними характеристиками сучасного етапу розвитку України є її інтеграція у Європейське співробітництво та розширення контактів із зарубіжними партнерами у різних соціально-економічних сферах. Вихід України на міжнародну арену спричинив постійно зростаючі потреби в інформаційному обміні. Ці тенденції, а також особиста зацікавленість студентів в оволодінні іноземною мовою, потребують удосконалення в напрямку підвищення ефективності навчання іноземних мов майбутніх фахівців.

Необхідність трансформування системи сучасної освіти в напрямках, визначених Болонською декларацією 1999 р., спричинило зміцнення акцентів у бік самостійної та

індивідуальної роботи студентів. За таких умов студент вже не є об'єктом навчання, який пасивно сприймає подану викладачем інформацію та готові рішення, а активним суб'єктом, який самостійно опрацьовує навчальний матеріал під керівництвом викладача [8, 24]. В результаті він не лише опановує певною сумою знань, а й навчається самостійно їх здобувати й застосовувати для різноманітних завдань проблемно-пошукового та навчально-дослідного характеру. Формування у студентів навичок самостійної роботи є особливо актуальним в умовах неперервної освіти, яка триває протягом усього професійного життя.

У контексті кредитно-модульної системи ми розглядаємо самостійну роботу як цілеспрямовану, внутрішньо мотивовану навчальну діяльність,

організовану і оцінену в кінцевому результаті викладачем, яку структурує, контролює, а також частково оцінює сам студент. Немаловажними є і рекомендації сформувані у студентів вміння “навчитися вчитися”, яке являє собою основу ефективного та самостійного вивчення іноземних мов. Сюди потрібно також додати і формування у студентів здатності до самооцінки, “студентам потрібно дати надійні та практичні інструменти для самооцінки” [8, 17]. Цілком зрозуміло, що лише аудиторно, під час занять такого рівня відповідності Загальноєвропейським Рекомендаціям досягнути у ВНЗ неможливо, а звідси і впливає така зацікавленість до правильної організації самостійної роботи студентів.

Значні можливості в організації самостійної роботи студентів факультету іноземних мов відкривають інформаційні технології, які часто стають найшвидшим та найефективнішим засобом доступу до різних джерел інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема організації самостійної роботи студентів привертала й продовжує привертати увагу багатьох дослідників. Якщо психологічний аналіз самостійної роботи школярів вже існує в роботах психологів та педагогів радянського періоду (В. Давидів, І. Зимня, П. Підкасистий, Д. Сльконін), то методика проведення її в умовах вищого навчального закладу знаходиться ще в стані розробки. І. Зимня стверджувала, що неможливо термінологічно визначити, що таке самостійна робота, в той же час назвавши її вищою формою навчальної діяльності [4, 41].

Із переглядом норм навчального часу, що відводиться на аудиторну та самостійну роботу студентів, сьогодні з’являються нові дисертаційні дослідження та методичні розробки означеного напрямку дослідницької роботи. Зокрема в 2011 році захищено кандидатські дисертації І. Барахашвілі, Н. Болубаш, пов’язані з організацією самостійної роботи студентів.

Крім важливих питань організації самостійної роботи студентів велику увагу тепер приділяється і використанню новітніх технологій у самостійній роботі студентів при вивченні іноземних мов. Важливий внесок у розгляд даних питань зробили: Р. Гуревич, І. Захарова, О. Зубова, Н. Дементієвська, Н. Морзе, В. Козаков та інші. Водночас незважаючи на інтенсивні дослідження, проблема пошуку шляхів активізації студентської молоді на етапі оволодіння певними знаннями, вміннями, навичками, організація їхньої самостійної роботи постійно перебуває в полі зору викладачів вищих навчальних закладів.

Метою написання статті є висвітлення

сучасних підходів до організації самостійної роботи студентів із іноземної мови з використанням новітніх інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Самостійну роботу студентів розглядаємо як один із видів навчально-пізнавальної діяльності, орієнтований на загальноосвітню та професійну підготовку під керівництвом викладача. В основі будь-якої самостійної роботи лежить така інтегральна властивість особистості як самостійність, яка проявляється не тільки в незалежних діях студентів, але й в їх активності, когнітивному перетворенні потреб в особисто мотивовані, усвідомленості. “Саме в ній найбільше можуть проявитися його мотивація, цілеспрямованість, а також само організованість, самостійність, самоконтроль та інші особисті якості” [6, 149]. Це робота без участі викладача, але за його завданнями. Це означає, що кожен вид самостійної роботи повинен мати конкретне пізнавальне завдання, включати умови для незалежних дій студентів, передбачати, що студент вільно володіє різними способами навчальної діяльності і лише тоді ініціатива буде знаходитися в руках студента.

Метою самостійної роботи є: розвиток творчих здібностей та активізація розумової діяльності студентів; формування вмінь і навичок самостійної розумової праці; розвиток морально-вольових зусиль; формування в студентів потреби безперервного самостійного поповнення знань як необхідної умови професійного становлення.

Виділимо основні напрями організації самостійної роботи студентів.

1. Методично-консультативна робота викладачів кафедр:

- проведення тематичних та поточних консультацій;
- інформаційна робота з роз’яснення особливостей модульно-рейтингової системи навчання.

2. Організаційно-наставницька діяльність викладачів кафедр:

- робота предметних гуртків та проблемних груп;
- підготовка найбільш здібних студентів до участі в олімпіадах, наукових конференціях;
- наукове керівництво курсовими та дипломними роботами.

Незадоволеність студентів і викладачів існуючими формами організації самостійної роботи студентів спонукає педагогів вищої школи до пошуку нових підходів до визначеної проблеми.

Самостійну роботу студентів організовує викладач через систему домашніх завдань,

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЗІНОЗЕМНОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

виконання яких має оцінювати викладач, і ця оцінка повинна входити до семестрової оцінки студента. Завдання самостійної роботи студенти можуть виконувати індивідуально або групою по 2 – 5 осіб. Види завдань для самостійної роботи студентів залежать від особливостей курсу або спецкурсу. Це можуть бути: реформування наукової літератури; пошук наукової літератури за певною темою; розв'язання завдань; написання есе; вирішення проблеми; виконання певної практичної роботи; аналіз ситуаційних вправ; опрацювання певного матеріалу за навчальною літературою та створення структурної (візуальної) схеми прочитаного матеріалу [1, 27].

При застосуванні модульно-рейтингової технології, яка дозволяє посилювати індивідуалізацію навчання, підвищувати самостійність студентів та розвиток їх творчих здібностей, важливе значення мають новітні підходи та використання новітніх технологій викладання у ВНЗ.

Застосування комп'ютерних технологій у процесі фахової підготовки студентів дає можливість: використовувати відео- та аудіо можливості; отримувати автентичну та свіжу інформацію різноманітного профілю (за допомогою ресурсів Інтернет); здійснювати синхронне (chats, on-line conferences) та асинхронне (e-mail, forums) спілкування з носіями мови; формувати інформаційну культуру майбутніх вчителів; завдяки відносній дешевизні розширити можливість доступу до інформації (використання Інтернет-ресурсів, електронних енциклопедій, довідників, словників); оперативно вносити зміни та доповнення у виконану на комп'ютері роботу; працювати в індивідуальному режимі.

Перелічені фактори свідчать про можливість та перспективи, які забезпечують комп'ютерні технології в навчанні іноземних мов. Сучасні мультимедійні та Інтернет технології дозволяють активізувати діяльність кожного студента у процесі навчання і забезпечують формування частини вмінь та навичок у ході самостійної роботи. Використання комп'ютерних технологій у навчанні іноземної мови надає також такі можливості як, вивчення матеріалу в індивідуальному темпі, ефективна організація контролю та самоконтролю, наявність інтерактивного спілкування. Не можна не погодитись з авторами, які вважають, що поява програм, записаних на лазерних дисках і популяризація мережі Інтернет перетворили навчання іноземної мови на живий, творчий, природний процес [2; 5; 9]. Разом із тим, застосування комп'ютерних технологій має певні

недоліки: недостатність живого спілкування студентів один з одним та викладачем; утруднений пошук в Інтернеті, пов'язаний з величезною кількістю інформації, яка практично не систематизована; труднощі технічного характеру.

Застосування інформаційних технологій у самостійній роботі дасть змогу ефективно використовувати їхні переваги та звести до мінімуму вплив недоліків. Для студентів мовних спеціальностей їх доцільно використовувати з метою формування іншомовної комунікативної компетенції за кількома напрямками.

Робота у **фонолабораторіях**, яка передбачає виконання різноманітних завдань з практичної фонетики (прослуховування записів діалогів, текстів та їх подальше транскрибування; відпрацювання правильної вимови звуків, слів, речень). Для вдосконалення фонетичних навичок існує ряд мультимедійних навчальних програм. Серед навчальних прийомів, які пропонує комп'ютерний курс, – не лише прослуховування взірця вимови звуків, слів, речень, прислів'їв та римовок диктором у повільному, середньому та швидкому темпі із зображенням відповідної спектрограми, а й можливість проговорювання слухачем того ж звука, слова чи прислів'я, теж відображені на екрані спектрограмою. Порівнявши отримані результати, зображені наочно, студент має змогу шляхом повторних тренувань досягти вимоги, наближеної до взірця.

Самостійна робота студентів у **відеолабораторіях** передбачає перегляд студентами навчальних та художніх фільмів, відібраних відповідно до тематики аудиторних занять, якому передують виконання підготовчих вправ (наприклад, ознайомлення з новими лексичними одиницями, ідіоматичними зворотами, фразеологізмами, які зустрічаються у фільмі і впливають на розуміння його змісту). Післяпереглядний етап включає самостійне опрацювання студентами вправ на автоматизацію дій з новими лексичними одиницями, аналіз змісту та проблематики фільму, виконання творчих завдань. Результати роботи перевіряються під час індивідуальних занять студентів з викладачем, а також частково на аудиторних заняттях у вигляді дискусій та обговорень.

Використання Інтернету в організації самостійної роботи студентів може здійснюватися за такими напрямками:

- пошук інформації навчального, науково-методичного характеру з її подальшим опрацюванням;
- виконання запропонованих викладачем завдань.

Наприклад, вивчаючи будь-яку тему з практичної граматики, студенти можуть самостійно шукати в Інтернеті інформацію про правила вживання того чи іншого граматичного явища, систематизуючи та доповнюючи її, виконувати вправи, подані на певних, чітко вказаних сайтах з відповідного розділу граматики; самостійно шукати сайти, на яких розміщено граматичні завдання різного рівня. Систематизовані результати пошуку (теоретичний матеріал та вправи) записуються на диск. Таким чином, завершуючи курс вивчення практичної граматики, майбутні вчителі вже будуть озброєні інформацією для здійснення професійної діяльності, яку можна до того ж в будь-який момент роздрукувати, доповнити чи розширити.

Отже, вагомою перевагою Інтернету як засобу навчання мови є його багатофункціональність, оскільки його використовують не тільки для пошуку інформації і доступу до бази даних, а й для забезпечення комунікації іноземною мовою. Значна роль Інтернету і у підвищенні мотивації навчання. Там де є місце інтересу, зацікавленості у навчанні, там покращуються і успіхи студентів у навчанні. Поміж найбільш ефективних способів використання можливостей Інтернету в навчанні іноземних мов можна вказати наступні:

- листування з допомогою електронної пошти умовливіше використання сучасної живої мови, оперативність інформації, можливість вивчення іншої культури;

- участь у телекомунікаційних міжнародних проєктах забезпечує підвищення рівня володіння мовою, розвиток кругозору, отримання спеціальних, необхідних для виконання проєкту знань;

- участь у тестових та голосових чатах;
- участь у телекомунікаційних конкурсах, тестуваннях, олімпіадах надасть можливість отримати об'єктивну оцінку знань, краще підготуватися до іспитів.

- отримання самоосвіти тощо.

Значної популярності останнім часом набули **презентації** студентів. Працюючи над певним проєктом (індивідуально чи в групі) студенти шукають необхідний матеріал, оформляють його за допомогою комп'ютерної програми Power Point, яка дозволяє використовувати текстовий формат, звукові та відео файли, ефекти анімації, схеми, таблиці, графіки. Презентації супроводжуються коментарями та післяпрезентаційним обговоренням. Цей вид роботи, який студенти зазвичай виконують з великим ентузіазмом, не лише сприяє оволодінню навичками та вміннями усного мовлення, розвитку творчого та критичного

мислення, формуванню інформаційної культури студентів, а й забезпечує краще розуміння презентованої інформації слухачами. Що стосується тематики проєктів, то вона визначається викладачем (подекуди спільно зі студентами) відповідно до змісту дисципліни, окресленого навчальною програмою.

Значні можливості для самостійної роботи студентів відкривають і **інтерактивні електронні курси**, які є формою подачі змісту навчальної дисципліни. Електронні навчальні курси зазвичай містять програму дисципліни; теоретичний матеріал з численними прикладами; завдання для практичного виконання; тести для самоконтролю, які можна виконувати в інтерактивному режимі.

Використання **електронних словників та енциклопедій** забезпечує не лише широкий доступ до інформації, а й значно економить час та кошти. Наприклад, користуючись будь-яким електронним словником (Mc Millan, Webster, Oxford та ін.), у яких здійснюється пошук за алфавітом, ключовим словом можна набагато швидше знайти потрібне слово, ніж гортаючи сторінки друкованого видання.

В електронному словнику зазвичай подається транскрипція, тлумачення значень слова, його вживання у фразеологічних та ідіоматичних зворотах. Крім того, користувач може прослухати варіанти вимови слова – британський та американський, а за наявності мікрофона та відповідного програмного забезпечення записати власну вимову і, прослухавши її, порівняти зі зразком.

Найбільш поширеними електронними енциклопедіями на сучасному етапі є "Britannica", "Encarta Encyclopedia", "Compton's Encyclopedia", "Millennium". Хоча кожна з них має свої структурні особливості, спільним у більшості з них є: широкий спектр інформації різноманітної тематики; наявність текстів з гіперпосиланнями, які супроводжуються статичними (кольорові малюнки, фотографії, таблиці, схеми) та динамічними (мультиплікація, відеофрагменти) зображеннями, а також звуком (озвучені фрагменти текстів, коментар до малюнків чи фотографій, музика, функціональні шуми та звуки); віртуальні подорожі; вихід в Інтернет на сайти, які стосуються обраної теми.

Електронні енциклопедії доцільно використовувати для самостійного опрацювання студентами додаткового матеріалу з визначеної програмою тематики. Крім того, інформацію, подану в енциклопедії, можна використовувати для презентацій, в тому числі і в програмі Power Point.

Електронний підручник є одним із основних засобів навчання (як у умовах традиційного навчання, так із використанням інформаційних технологій). Він передбачає самостійну роботу студента з комп'ютером в інтерактивному режимі, тобто за допомогою різних систем меню, функціональних клавіш, багатовіконного інтерфейсу студент може знайомитися з навчальною аудіовізуальною інформацією у тій формі, послідовності, темпі і з тією глибиною, яка йому найбільше підходить для комфортного навчання.

Якщо традиційний підручник розрахований, як правило, на поурочне, "лінійне" вивчення навчального матеріалу, то електронний підручник передбачає багатоваріантний вхід у навчальну систему, варіативну послідовність вивчення навчального матеріалу, стимулює особисту активність кожного студента [3, 193]. Такий підручник є програмним засобом, що забезпечує можливість самостійно засвоїти навчальний курс.

У науковій літературі виділяються такі переваги підручників на електронних носіях [3; 5; 7]:

- комфортність у роботі за допомогою створення дружнього інтерфейсу, врахування індивідуальних особливостей студентів;

- простота зберігання великих інформаційних масивів (довідкова інформація на диску займає значно менше місця, ніж декілька томів друкованого видання енциклопедії).

- машинна імітація реальних об'єктів (систем) з образно-художнім представленням результатів моделювання (наприклад, динаміка роботи артикуляційного апарату під час вимови звуків іноземної мови, яку неможливо спостерігати у друкованому підручнику);

- використання гіпертекстового й мультимедійного представлення інформації.

- Деякі методичні завдання, що вирішуються у процесі самостійного вивчення мови, можуть ставитися і вирішуватися лише в електронному підручнику:

- навчання на основі аудіовізуальної інформації, забезпечення розуміння усного мовлення, що звучить в нормальному темпі, інтонаційно маркованого;

- моделювання штучного мовленнєвого середовища із задалегідь запрограмованою структурою, в якому відбувається спілкування та адаптація до цього середовища;

- управління процесом навчання шляхом створення проблемних ситуацій за допомогою відеоряду та пропонування умов і способів їх вирішення;

- введення у навчання непідготовленого

мовлення, вирішення мовленнєвих і поведінкових завдань;

- формування чіткого та живого зорового образу країни і людей;

- варіювання способів презентації навчального матеріалу та його вивчення.

Відповідно до наших спостережень та практичної діяльності, в електронному підручнику найбільш послідовно реалізуються: зорове та слухове сприйняття; повторення фонограм чи читання тексту; варіювання слів і структур на основі завдань; програвання навчальних мовленнєвих ситуацій на основі опор; запитання й відповіді на основі вивченого матеріалу; виконання тренувальних завдань.

Висновки. На основі викладеного можна дійти висновку, що самостійна робота є важливою складовою організації навчально-виховного процесу у вищій школі, оскільки на неї відводиться майже половина часу, який заплановано на вивчення тієї чи іншої навчальної дисципліни. Ефективність самостійної роботи студентів залежить від урізноманітнення форм її організації та запропонованих завдань. Одним із шляхів вирішення проблеми організації самостійної роботи студентів із іноземної мови, вважаємо впровадження новітніх технологій і підходів у загальноосвітній та загальнонауковій підготовці студентів. Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в систематизації активних форм організації самостійної роботи студентів.

1. Белкіна С.Д. Самостійна робота студентів, як основний вид навчальної діяльності / С.Д. Белкіна // *Проблеми педагогіки вищої школи на сучасному етапі: Зб. наук. праць. Ч. 1.* – Луганськ. – 2004. – С. 40.

2. Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ. – Вінниця: ООО "Планер", 2005. – 366 с.

3. Деметієвська Н.П., Морзе Н.В. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів // *Інформаційні технології і засоби навчання: Зб. наук. праць / За ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука.* – К.: Атака, 2005. – С. 76 – 95.

4. Зимняя И.А. Педагогическая психология. Учебник для вузов / И.А. Зимняя. – М.: Логос, 2000. – 384 с.

5. Зубов А.В. Информационные технологии в лингвистике: Учеб. пособие / А.В. Зубов. – М.: Академия, 2004. – 208 с.

6. Козаков В.А. Самостоятельная работа студентов и ее информационно-методическое

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ
ДУХОВНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В НЕДІЛЬНИХ ШКОЛАХ**

обеспечение: учеб пособие / В.А. Козаков. – К.: Вища школа, 1990. – 248 с.

7. Скибицкий З.Г. Дидактическое обеспечение процесса дистанционного обучения / З.Г. Скибицкий // Дистанционное образование. – 2000. – № 1. – С. 16 – 23.

8. Хвіст В.О., Лановюк Л.П., Білан С.О.

Вища освіта України і Болонський процес: навч.-метод. посібник / В.О. Хвіст, Л.П. Лановюк, С.О. Білан (за наук. ред. Коломійця С.С.). – К., 2007. – 102 с.

9. Teeler D. How to Use the Internet in ELT / Donna Teeler; Patricia Gray. – Harlow: Longman: Pearson Education Limited, 2000. – 120 p.

Стаття надійшла до редакції 06.12.2012

УДК 37.01,03,06

Вікторія Марко, викладач кафедри методики викладання іноземних мов
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ДУХОВНОГО
ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В НЕДІЛЬНИХ ШКОЛАХ**

У статті обґрунтовується важлива роль недільної школи для духовного становлення особистості, виділяються організаційно-педагогічні умови оптимізації процесу духовного виховання та пропонуються різні форми педагогічних діяльностей для підвищення рівня духовної вихованості молодших школярів в умовах недільної школи.

Ключові слова: катехитична недільна школа, духовне виховання, духовна культура, оптимізація.

Табл. 1. Літ. 6.

Вікторія Марко, преподаватель кафедры методики преподавания иностранных языков
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франка

**ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ОПТИМИЗАЦИИ
ПРОЦЕССА ДУХОВНОГО ВОСПИТАНИЯ ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО
ВОЗРАСТА В ВОСКРЕСНОЙ ШКОЛЕ**

В статье обосновывается важная роль воскресной школы для духовного становления личности, выделяются организационно-педагогические условия оптимизации процесса духовного воспитания и предлагаются различные формы педагогической деятельности для повышения уровня духовной воспитанности младших школьников в условиях воскресной школы.

Ключевые слова: катехитическая воскресная школа, духовное воспитание, духовная культура, оптимизация.

Victoria Marko, Lecturer of teaching methods of foreign languages
Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

**ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS OF OPTIMIZATION PROCESS
OF PRIMARY SCHOOL PUPILS' SPIRITUAL EDUCATION AT SUNDAY SCHOOLS**

The article proves the important role of the Sunday school for spiritual development of the individual, selects organizational and pedagogical conditions for optimization of spiritual upbringing process and offers various forms of educational activities to improve the spiritual upbringing of primary school children in Sunday school.

Keywords: Catechetical Sunday school, spiritual formation, spiritual culture, optimization.

Постановка проблеми. Недільна школа у наш час пропонує міцний фундамент для зародження нового покоління людей з глибокими духовними якостями як альтернативу духовному занепаду суспільства. За даними державного комітету в справах національностей та релігій станом на 1 січня 2009 року УПЦ КП (Українська Православна Церква Київського Патріархату) мала 1234 недільні школи. В УГКЦ (Українська Греко-Католицька Церква), яка є значно меншою за чисельністю вірних, активно діють 1156 недільних шкіл [6].

У загальному Положенні недільних шкіл УПЦ КП вказується на важливість розвитку недільних шкіл, на необхідність повернення собі втраченого статусу церковно-парафіяльних шкіл тих часів, коли вони були єдиним освітнім осередком в усіх сферах життя і ставали згодом ґрунтовною базою для створення вищих навчальних закладів таких, як Могилянська академія [1, 5]. Як зазначає Н.Е. Ващенко, недільна школа має бути не альтернативою загальноосвітній школі і не цілком окремою структурою. Недільна школа покликана бути своєрідною “надбудовою”, її “вінцем”. Це